

Urheilun eettisten asioiden neuvottelukunnan kannanotto lasten ja nuorten valmennuskulttuurista

Urheilun eettisten asioiden neuvottelukunta nostaa esille lasten ja nuorten urheiluvalmennukseen liittyvät eettiset ja terveellisyys- ja turvallisuusnäkökulmat. Kaikkien liikunta- ja urheilutoiminnassa mukana olevien aikuisten vastuulla on noudattaa Suomen lainsäädäntöä, kunnioittaa YK:n lapsen oikeuksien yleissopimusta ja luoda jokaiselle lapselle ja nuorelle terveellinen ja turvallinen liikuntatoimintakulttuuri. Neuvottelukunta haastaa liikunta- ja urheilusektorin toimimaan aktiivisesti lasten ja nuorten valmennuksen ongelmien tunnistamiseksi, ehkäisemiseksi ja niihin puuttumiseksi.

Lasten ja nuorten urheilun tärkeimpänä tavoitteena on ilo urheilusta ja liikkumisesta. Urheilun ilo syntyy uuden oppimisesta, sosiaalisista suhteista, erilaisista tunteista ja reilusta kilpailusta. Tärkeää on, että lapsi ja nuori tulee kohdatuksi yksilönä ja että hän tulee kuulluksi. Keskeistä on luoda sellainen toimintakulttuuri, jossa lapsi ja nuori kokee tulevaisuuden oikeudenmukaisesti ja arvostavasti kohdelluksi ja joka rakentaa hänen tervettä itsetuntoaan niin urheilijana kuin ihmisenä. On tärkeää, että valmennuksessa otetaan huomioon muut siten, että ilo, oppiminen ja turvallisuus toteutuvat kaikille kaikissa tilanteissa.

Valmentaja tukee lapsen kasvatusta ja ottaa huomioon valmennuksessa lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin. Lasten ja nuorten valmentajien tulee ymmärtää esimerkkiroolinsa ja vastuunsa toiminnan laadusta. Neuvottelukunta toteaa tasa-arvoisen ja yhdenvertaisuutta tukevan valmennuskulttuurin olevan ensisijaista liikunta- ja urheilutoiminnassa. Kiusaaminen, syrjiminen, haukkuminen, nimittely, fyysinen ja henkinen väkivalta, alistaminen, vähättely, seksuaalinen ja sukupuolinen ahdistelu sekä syrjintä ja rasismi eivät kuulu liikuntaan ja urheiluun. Ne voivat aiheuttaa lapselle ja nuorelle vakavia psyykkisiä ja fyysisiä seuraamuksia.

Epäasialliseen käytökseen tulee puuttua välittömästi, ja seuroilla tulee olla siihen keinot. Liikunnan toimijoiden tukena on sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimus että uudistunut lainsäädäntö: tasa-arvolaki, rikoslaki, laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä sekä laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä. Myös liikuntalain tavoitteena on edistää lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä.

Neuvottelukunta tähdentää, että valmentajat, vanhemmat ja muut urheilun parissa toimivat aikuiset tekisivät yhteistyötä siten, että valmennus tukee lapsen terveellistä ja turvallista kasvua ja kehitystä sekä tekee mahdolliseksi vaihtelevan ja monipuolisen liikunnan. Seurojen ohjaajien ja valmentajien sekä muiden seuratoimijoiden koulutukseen ja heidän osaamisensa suunnitelmallinen kehittäminen lajiosaamisen lisäksi lasten ja nuorten valmennuksen erityiskysymyksiin tulee panostaa. Lasten ja nuorten tulee päästä osallistumaan omaan harjoitteluun, valmennukseen ja kilpailuihin vaikuttaviin päätöksiin. Heille tulee tarjota erilaisia kanavia tuoda mielipiteitä esiin myös nimettömästi. Pelisääntökeskusteluja käydään säännöllisesti ja näin tulee tehdä jatkossakin.

Urheilun eettisten asioiden neuvottelukunta toteaa, että lajiliittojen valmentajakoulutus muodostaa perustan lasten ja nuorten hyvän valmennuskulttuurin kehittämiseen. Hyvänä tukena terveellisen ja turvallisen valmennuskulttuurin kehittämiseksi ovat esim. Suomen valmentajien ohjeistukset lasten ja nuorten valmennukseen, Suomen Olympiakomitean Tähtiseura-ohjelman laatutekijät sekä Mannerheimin Lastensuojeluliiton suositukset turvallisesta ja viihtyisästä harrastamisesta. Olympiakomitean seurojen mallisäännöt tarjoavat ohjeet seurojen sääntöjen kehittämiseen mahdollistamaan epäasialliseen käytökseen

välittömän puuttumisen. Väestöliiton ja urheilun yhteinen Et ole yksin –tukipalvelu tarjoaa apua seksuaalisen hyväksikäytön ja häirinnän, epäasiallisen käytöksen tai kiusaamisen kohteeksi joutuneelle urheilijalle.

Epäasiallisuuksien karsiminen ja lasten ja nuorten tukeminen eivät ole esteenä kilpaurheilun huipulle pyrkimisessä, vaan ne päinvastoin tukevat tätä tavoitetta.

Urheilun eettisten asioiden neuvottelukunta on opetus- ja kulttuuriministeriön 2015 asettama, eri hallinnonalojen ja urheilun toimijoiden välinen koordinaatio- ja yhteistyöelin. Neuvottelukunnan tavoitteena on edistää urheilun eettisyyttä ja siihen liittyvien kansainvälisten sopimusten toimeenpanoa.

Neuvottelukunnassa ovat edustettuina oikeusministeriö, sisäministeriö, Poliisihallitus, Keskusrikospoliisi, Veikkaus oy, Pelastakaa Lapset, Ihmisoikeusliitto, Suomen Olympiakomitea, Suomen Vammaisurheilu- ja liikunta VAU ry, Veikkausliiga, Jalkapallon pelaajayhdistys, Suomen Palloliitto, Suomen Jääkiekkoliitto, Suomen Koripalloliitto, Suomen Tennisliitto ja Suomen urheilun eettinen keskus SUEK.

Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii professori Heikki Halila / Helsingin yliopiston oikeustieteellisestä tiedekunnasta ja varapuheenjohtajana johtaja Tiina Kivisaari OKM:n liikunnan vastuualueelta.

Lisätietoja:

- neuvottelukunnan puheenjohtaja, professori Heikki Halila, p. 040 545 4535